

07.05.2026

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 HELSINKI

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta

HEL 2025-004091 T 10 03 01

Uudenmaan liitto on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseon/ Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausuntoa Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.

Museo tarkastelee maakuntakaavaa kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön vaalimisen näkökulmasta oman vastuualueensa, Keski-Uudenmaan huomioiden, ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava on nimeltään VISIO – Innovatiivinen vihreä siirtymä, ja se siivittää maakunnan kestävästä kasvusta maankuntaohjelman mukaisesti. VISIO-kaava täydentää ja päivittää voimassa olevaa kaavakokonaisuutta vihreän ja puhtaan siirtymän teemojen sekä maanpuolustuksen osalta. Vuoteen 2050 tähtäävä kaava laaditaan koko maakunnan alueelle. Kaavatyön keskeinen tavoite on alueidenkäytön keinoin edistää Uudenmaan vihreää siirtymää. Kaavatyössä keskiössä ovat ilmaston, energiamurrokseen, luonnon monimuotoisuuteen, luonnonvaroihin ja kiertotalouteen sekä liikenteeseen ja muuhun kriittiseen infraan liittyvät alueidenkäytön suunnittelun ratkaisut.

Lisäksi kaavassa käsitellään läpileikkaavina näkökulmina ilmastonmuutokseen hillintää ja sopeutumista; turvallisuutta, resilienssiä ja huoltovarmuutta; hyväksyttävyyttä ja oikeudenmukaisuutta sekä innovatiivista vihreää siirtymää.

Museo suhteuttaa lausunnossaan kaavan teemoja ja läpileikkaavia näkökulmia suhteessa kulttuuriympäristöihin, sekä kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointiin.

Useissa kaavan teemoissa on kulttuuriympäristön määrittely ja vaikutuksen arviointi ristiriidassa. Tämä tulee ilmi, kun kulttuuriympäristöjen selkeää käsitteenmäärittelyä ("ympäristöjä, joissa näkyy ihmisen toi-

07.05.2026

mintä sekä vuorovaikutus luonnon kanssa esihistoriasta nykypäivään asti”) suhteutetaan teemojen kulttuuriperinnön vaikutuksen arviointiin.

Esimerkiksi energiateeman vaikutuksen arvioinnissa todetaan mm. ”Geoenergian rakenteet ovat niin ikään pääosin maanalaisia, joten vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön jäävät yleensä vähäisiksi ja riippuvat toteutustavasta”. Vastaavan kaltainen johtopäätös löytyy myös vesihuollon vaikutuksen arvioinnissa.

Maan alle toteutettavien kaasu- ja vetyputkistojen, maakaapeleiden, geoenergian rakenteiden sekä vesitunnelien vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön voivat olla merkittäviä, (jollei kohteita huomioida suunnittelussa). Lisäksi rakentamisen aikaiset ratkaisut, esimerkiksi maan alle toteutettavat tunnelien räjäytykset ja rakentamisen aikaiset väliaikaiset tielinjat sekä metsätyöt voivat aiheuttaa riskin muinaisjään-
nöskohteen säilymiselle hankealueen läheisyydessä.

Tämän johdosta arkeologinen kulttuuriperintö tulisi huomioida kokonaisvaltaisemmin paitsi kaavan vaikutuksen arvioinnissa, myös kaavakartalla valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) muodossa.

VISIO-kaavassa asianmukaisesti päivitetään kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue - ominaisuusmerkinnän raja-
saus siten, että se sisältää valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA).

Museo katsoo, että oikeusvaikutteiseen kaavakarttaan tulisi merkitä (liitekartan sijaan) myös Museoviraston inventoinnin mukaiset valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK). Valtioneuvosto on hyväksynyt inventoinnin maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi 7.11.2024.

Yleismääräyksissä on aurinkovoimasta seuraava määräys: ”Teollisen kokoluokan aurinkovoiman sijoittaminen valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille, tärkeille pohjavesialueille ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaille alueille on mahdollista vain, mikäli suunnittelu toteutetaan erityisen huolellisesti ja selvityksillä voidaan osoittaa, ettei hanke vaaranna alueen maisemallisia arvoja, pohjaveden laatua tai luontoarvoja. Teollisen kokoluokan aurinkovoiman sijoittaminen ei ole mahdollista lakisääteisille luonnonsuojelualueille, ekologisen kompensaation hyvitysalueille, rakennetun kulttuuriympäristön alueille (RKY), valtakunnallisesti merkittäville arkeologisille alueille (VARK) ja UNESCO:n maailmanperintökohteille.”

07.05.2026

Käytännössä pienemmätkin aurinkovoimalat aiheuttavat maaseudulla maisemavaurion suunnittelun huolellisuudesta huolimatta, ja koska maiseman arvoalueet ovat suhteellisen pienialainen joukko, tulisi aurinkovoimaloiden alueita etsiä muualta. Tämän johdosta Helsingin kaupunginmuseon näkemys on, että aurinkovoiman sijoitukselle mahdollistomien alueiden joukkoon pitäisi siten lisätä määräyksessä mainitut arvokkaat maisema-alueet.

Kaavassa käsitellään myös ylikunnallisia energiaan, teolliseen tuotantoon ja yhdyskuntatekniikkaan liittyviä teemoja, kuten energiansiirtoverkkoja ja datakeskuksia. Niiden maisemavaikutusten vuoksi ne pitäisi Helsingin kaupunginmuseon mielestä sijoittaa arvokkaiden maisema-alueiden ulkopuolelle. Myös telemastot ovat kuntarajat ylittävää infraa, jotka aiheuttavat maisemahäiriöitä. Museon näkemys on, että mastoja tulisi olla maaseutumaisilla arvoalueilla mahdollisimman vähän, ja tämä edellyttää koordinoitua ja kuntarajat ylittävää suunnittelua. Vaikka mastot eivät ole maankäytöllisesti merkittäviä pinta-alaltaan, on niiden ympäristövaikutukset merkittäviä, ja verkosto on siten järkevää pitää riittävänä, muttei liiallisena. Kaupunginmuseo ehdottaa, että Uudenmaan liitto käynnistää telemastoja koskevan seudullisen selvityksen.

Lisätiedot

Juha Vuorinen, tutkija, puhelin: 310 36940
juha.h.vuorinen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

07.05.2026

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.